

Huvudman

Göteborgs kommun
grundskola@grundskola.goteborg.se

Ärendet

Tillsyn av Gårdstensskolan 4-9 i Göteborgs kommun. Nu fråga om uppföljning av beslut den 4 maj 2023.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Göteborgs kommun att senast **torsdag den 19 september 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd och utredning av elevers frånvaro. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Göteborgs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Göteborgs kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. För varje anmälan om behov av särskilt stöd som framöver inkommer till rektorn, eller den som rektorn har delegerat det till, ska rektorn se till att en utredning startas skyndsamt. I de fall utredningar inte startats för anmälningar som tidigare inkommit till rektorn ska rektorn även se till att utredningar startas i dessa fall. Vid utredning ska samråd ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

2. Se till att rektorn, eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till, efter varje utredning om särskilt stöd fattar beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller att inte utarbeta åtgärdsprogram (3 kap. 9 § skollagen).
3. Se till att eleverna ges det särskilda stöd som framgår av deras beslutade åtgärdsprogram. Det särskilda stödet ska ges i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning som minst ska uppnås (3 kap. 9-10 §§ skollagen).

Utredning av elevers frånvaro

1. Se till att, beträffande de elever som har upprepad eller längre frånvaro, genomföra en utredning för att klargöra orsakerna till frånvaron. Utredningarna ska resultera i att de åtgärder som krävs för att komma till rätta med respektive elevs frånvaro beslutas och sätts in. Utredningarna ska genomföras oavsett om frånvaron är giltig eller ogiltig och ska genomföras i samråd med elevhälsan. Om utredningar bedöms som obehövliga och utredning inte genomförs ska det av huvudmannens redovisning framgå skälen till detta (7 kap. 19 a § skollagen).

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2023:2250) i de handlingar som sänds in.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser förebyggande arbete för trygghet och studiero.

Om ärendet

Skolinspektionen har vårterminen 2023 genomfört en tillsyn av Gårdstensskolan 4-9. I tillsynen framkom att det fanns brister i skolans arbete rörande särskilt stöd, arbetet för trygghet och studiero samt utredning av elevers frånvaro. I beslut den 4 maj 2023 förelade Skolinspektionen därför Göteborgs kommun att senast den 20 december 2023 vidta åtgärder för att avhjälpa dessa brister. Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Göteborgs kommun har följt föreläggandena genom att avhjälpa tidigare påtalade brister.

Den 20 december 2023 har Göteborgs kommun inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandena. Därefter har Skolinspektionen

begärt att huvudmannen inkommit med en komplettering innehållande betygskataloger för nuvarande och föregående läsår. Den 25 januari 2024 genomförde Skolinspektionen ett uppföljningsbesök och intervjuade lärare, elevhälsan och skolledningen. Skolinspektionen har också begärt kompletterande information från huvudmannen rörande rektorsbeslut om att avsluta särskilt stöd samt genomfört en kompletterande intervju med lärare den 5 februari 2024. Under besöket granskade inspektörerna även skolans åtgärdsprogram.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I den tillsyn av Gårdstensskolan 4-9 som Skolinspektionen gjorde under vårterminen 2023 framkom att ett mycket stort antal elever hade betyget F i flera ämnen över tid, trots att lärarna gav dem stöd i form av extra anpassningar. Lärarna hade gjort anmälningar till elevhälsan om att elevernas behov av särskilt stöd behövde utredas, men sådana utredningar hade inte gjorts. Vid tiden för tillsynen uppgav skolpersonal att det var cirka 60 elever som anmälts för utredning men som det inte påbörjats några utredningar för. Det framkom också att en anledning till utredningar inte gjorts var att årskurserna 7-9 vid tiden för tillsynen förvisso hade tillgång till specialpedagog men under långa perioder innan dess stått utan tillgång till sådan kompetens. Mot denna bakgrund krävde Skolinspektionen att huvudmannen och rektorn dels såg till att utredningar startades för de elever som vid tiden för tillsynen anmälts till elevhälsan för utredning, dels såg till att på motsvarande sätt starta utredningar för de elever som efter att Skolinspektionens tillsyn genomförts anmälts till elevhälsan. Skolinspektionen krävde även att huvudmannen ansvarar för att rektorn efter genomförda utredningar fattar beslut om att elever ska få särskilt stöd eller inte. Därtill krävde Skolinspektionen att huvudmannen och rektorn skulle se till att de elever som rektorn beslutat om särskilt stöd för, får de åtgärder som beslutats i åtgärdsprogrammen.

Som en del av tillsynen har Skolinspektionen tagit del av betygskataloger för åren 2022 och 2023. Vid granskning av dessa framgår att det under varje termin varit en mycket stor andel av eleverna i åk 6-9 som fått betyget F i flera ämnen. Höstterminen 2023 hade mer än en tredjedel av eleverna i dessa årskurser, drygt 100 elever,

betyget F i minst hälften av sina ämnen och under tidigare terminer har omfattningen varit på ungefär samma nivå. Enligt Skolinspektionens mening får detta anses vara en indikation på att elevers behov av särskilt stöd kan behöva utredas.

Göteborgs kommun har den 20 december 2023 kommit in med en redovisning av åtgärder som vidtagits för att avhjälpa de brister som påtalats i Skolinspektionens beslut. I redovisningen skriver huvudmannen bland annat att skolan fått stöd från en specialpedagog inom huvudmannens organisation samt anger vilka elever som det startats utredningar om särskilt stöd. I de fall utredningar färdigställts har kommunen angett vilket datum detta skett. I redovisningen anges också om rektorn fattat beslut om särskilt stöd i elevärenden med färdiga utredningar. I redovisningen skriver huvudmannen också att "sammantaget konstaterar huvudmannen att det har påbörjats och genomförts flera insatser utifrån aktuellt föreläggande. Huvudmannen kan dock konstatera att det framstår som att de insatser som hittills gjorts inom vissa områden är otillräckliga. Skolan och huvudmannen är medvetna om att det behöver göras fler insatser, på både kort och lång sikt, så att skollagens krav kan mötas."

Huvudmannens bild av att vissa insatser har genomförts, men att många fler behöver göras, bekräftas av lärare, elevhälsa och till viss del skolledning under Skolinspektionens uppföljningsbesök vid skolan. Vid granskning av huvudmannens redovisning framgår att merparten av de stödutredningar som vid tiden för Skolinspektionens tillsyn har angetts som påbörjade eller slutförda inte påbörjades förrän flera månader efter att Skolinspektionens beslut med krav på åtgärder meddelats huvudmannen. Detta trots att det i flera fall rört sig om anmälningar som inkommit till elevhälsan och skolledningen mer än ett år innan de sedan påbörjades. Lärare berättar att det under flera år varit ett mycket stort antal elever i deras klasser som behöver särskilt stöd men att det tidigare i stort sett inte gjorts några utredningar alls av elevernas stödbehov. Efter att Skolinspektionens tillsynsbeslut meddelades har flera utredningar påbörjats, men för många elever med stora stödbehov har det inte skett, berättar lärarna. Representanter för elevhälsan uppger att utredningar påbörjats för 29 elever på högstadiet men de berättar också att de har noterat att 122 elever på högstadiet har betyget F i antingen matematik, svenska, engelska eller i en kombination av dessa. Av huvudmannens redovisning av åtgärder framgår det dock att utredningarna i 15 fall färdigställts och att rektorn därefter fattat beslut om att dessa elever på mellan- och högstadiet ska få särskilt stöd och åtgärdsprogram. Merparten av åtgärdsprogrammen är beslutade några dagar innan Skolinspektionens uppföljningsbesök vid skolan. I tio andra fall har utredningarna också färdigställts men där har rektorn fattat beslut om att eleverna inte ska ges särskilt stöd och åtgärdsprogram. Vidare framgår det av huvudmannens redovisning att utredningarna färdigställts för drygt 30 elever på mellan- och högstadiet men att rektorn därefter inte fattat beslut om elever ska få särskilt stöd och åtgärdsprogram eller ej. I intervju med skolledningen och elevhälsan berättar de att anledningen till att beslut om särskilda stödinsatser inte fattats i dessa fall är att skolan har begränsade stödresurser att tillgå och att skolledningen därför funderar på vilka stödinsatser de har möjlighet att ge eleverna vars behov har utretts.

Att resurser för stödarbetet är begränsade är något som lärare, såväl som elevhälsan och skolledningen trycker på under intervjuerna. Under läsåret 2023/24 finns det förvisso en specialpedagog och speciallärare för mellanstadiet samt en specialpedagog för högstadiet samt tillfälligt stöd från en specialpedagog inom huvudmannens organisation. Men samtliga intervjugrupper är överens om att denna resurstilldelning inte är tillräcklig för att kunna genomföra de utredningar av elevernas stödbehov som krävs, samt genomföra och följa upp de stödinsatser som sedan beslutas.

Vidare uppger lärare, elevhälsan och skolledningen att elever som under föregående läsår gick i årskurs 6 och hade åtgärdsprogram fått dessa avslutade inför att de börjar årskurs 7. Enligt lärarna är motiveringen till detta att eleverna börjar nytt stadium med ny organisation och inte att elevernas stödbehov upphört. Lärare som undervisat dessa elever under årskurs 6 och 7 uppger i intervju att elevernas behov av särskilt stöd var stora under årskurs 6 såväl som under höstterminen i årskurs 7 och att det därför inte varit avsaknad av stödbehov som legat till grund för att de särskilda stödinsatserna upphört. Skolledningen berättar att eleverna ifråga fick stöd från en speciallärare under årskurs 6 men att detta stöd inte är möjligt att ge till eleverna när de har börjat årskurs 7. Lärarna uppger att skolsituationen inte fungerar särskilt väl för dessa elever när det stöd de hade under föregående läsår har upphört.

Skolinspektionen har därefter tagit del av de rektorsbeslut och tillhörande dokumentation som fattats att avsluta åtgärdsprogrammen. Av den informationen framgår att det inte finns någon motivering som visar att elevernas stödbehov upphört och att det skulle vara anledningen till att åtgärdsprogrammen avslutas. Vidare framkommer det i huvudmannens redovisning av åtgärder att det under hösten 2023 gjorts nya utredningar för två av dessa elever men att det, vid tiden för Skolinspektionens uppföljningsbesök, inte fattats några beslut om nya åtgärdsprogram för dessa elever eller de andra i årskurs 7 som under förra läsåret hade särskilt stöd.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 7 § skollagen).

Vidare anges i skollagen att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas (3 kap. 9-10 §§ skollagen). Enligt kommentarerna till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram utgör ett beslut om att avsluta ett åtgärdsprogram, eller om att minska omfattningen eller utformningen av åtgärderna också ett beslut om åtgärdsprogram. Samma krav bland annat på utredning gäller som när ett åtgärdsprogram ska upprättas. Detta betyder att en förutsättning för att avsluta ett åtgärdsprogram är att utredningen visar att eleven inte längre är i behov av särskilt stöd (SKOLFS 2022:334, s. 35).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn visserligen sett till att utredningar av särskilt stöd startats för många elever men att det samtidigt är många elever med eventuella stödbehov som elevhälsan inte haft möjlighet att starta utredningar för. Skolinspektionen konstaterar också att merparten av de utredningar som påbörjats inte har färdigställts. Detta trots att det i vissa fall tagit mer än ett år från att anmälningar av utredningsbehov inkom till elevhälsan. Att elevers behov av särskilt stöd inte utreds efter att de anmälts till elevhälsan utgör en brist i förhållande till vad som anges i skollagen och Skolinspektionen bedömer således att skolans arbete fortsatt brister i detta avseende.

Vidare framkommer det i utredningen att ett flertal utredningar har avslutats utan att rektorn fattat beslut om respektive elev ska ges särskilt stöd med tillhörande åtgärdsprogram eller ej. Då rektorn inte fattat sådana beslut bedömer Skolinspektionen således att skolans arbete brister även i detta avseende. Att rektor anför att anledningen till uteblivna beslut är att skolledningen inte kommit fram till vilka stödinsatser skolan har möjlighet att ge eleverna föranleder inte någon annan bedömning.

Skolinspektionen bedömer även att det föreligger brister i skolans arbete med att avsluta åtgärdsprogram. Detta då det framkommit i utredningen att elevers åtgärdsprogram avslutas när de byter stadium och börjar årskurs 7, även om elevernas stödbehov kvarstår. Enligt skollagen ska en elev ges särskilt stöd om en utredning visat att eleven är i behov av det. Enligt Skolverkets allmänna råd om arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram är en förutsättning för att fatta beslut om att avsluta åtgärdsprogram att utredningen visar att eleven inte längre är i behov av särskilt stöd. Samma krav ställs på utredningen inför att avsluta ett åtgärdsprogram som när ett åtgärdsprogram upprättas. Såvitt framgår av tillsynen har det i besluten om att avsluta elevernas åtgärdsprogram inför att elever börjar årskurs 7 inte föregåtts av några utvärderingar av huruvida eleverna är i fortsatt behov av särskilt stöd. Att fatta beslut om att avsluta åtgärdsprogram för elever vid en viss given tidpunkt utan att inför beslutet göra en bedömning av

huruvida var och en av eleverna har ett fortsatt behov av särskilt stöd är enligt Skolinspektionens bedömning inte förenligt med lagstiftningen.

Vidare har det framkommit i Skolinspektionens utredning att framförallt lärare, men även elevhälsan och skolledningen, uppfattar att skolans möjlighet att ge elever särskilda stödinsatser i enlighet med de behov som beskrivs i åtgärdsprogrammen är begränsade. Dock har det också framkommit i utredningen att merparten av de aktiva åtgärdsprogrammen på skolan är beslutade tätt innan Skolinspektionens uppföljningsbesök. Det faktum att det är kort tid mellan beslutade åtgärdsprogram och tiden för Skolinspektionens uppföljning gör att det blir svårt att göra en bedömning av om de beslutade stödåtgärderna genomförts och om skolan därmed följt författningarnas krav om att elever ska ges de särskilda stödåtgärder som beslutas i deras åtgärdsprogram. Skolinspektionen tar därmed inte i detta beslut ställning till om denna del av bristen kan anses avhjälpd i och med huvudmannens vidtagna åtgärder. Frågan kommer att bedömas i nästkommande uppföljning av de brister som kvarstår.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att tidigare konstaterade brister i skolans arbete med särskilt stöd inte kan anses vara avhjälpda. Detta då huvudmannen och rektorn fortfarande inte sett till att en stor mängd elevers stödbehov utretts. Skolinspektionen bedömer också stödarbetet brister avseende att rektorn inte fattar beslut om särskilt stöd för samtliga elever som det finns färdiga stödutredningar för och att kraven gällande hur åtgärdsprogram får avslutas inte följts. Huvudmannen behöver därför ta ansvar för att ytterligare åtgärder vidtas för att avhjälpa bristerna.

Mot bakgrund av skolans betygsstatistik och den bild som ges av lärare, elevhälsa och skolledningen konstaterar Skolinspektionen att det är klarlagt att eleverna har fortsatt mycket stora stödbehov. I utredningen har det framkommit att skolan fått tillfällig stöttning från specialpedagogisk resurs inom huvudmannens organisation. Utöver detta har skolans stora behov emellertid inte mötts av någon nämnvärd förstärkning av elevhälsan, för att skapa förutsättningar att genomföra utredningar i den omfattning som krävs samt genomföra och följa upp stödinsatser. Mot denna bakgrund vill Skolinspektionen påminna om att huvudmannen är ytterst ansvarig för att ge skolledning och personal på skolan förutsättningar att bedriva en utbildning för eleverna som lever upp till författningarnas krav.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Göteborgs kommuns verksamhet vid Gårdstensskolan 4-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller arbetet med särskilt stöd. Det finns därför skäl att förelägga Göteborgs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Utredning av elevers frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen bedömde i tillsynsbeslut från den 4 maj 2023 att det fanns brister i skolans arbete med att utreda elevers frånvaro. Tillsynen visade att skolan förvisso hade ett system för att dokumentera och följa upp frånvaron genom lärarnas så kallade handlingsplaner och att skolan med hjälp av elevhälsan hade genomfört mer omfattande utredningar av elevers frånvaro i ett fåtal fall. Samtidigt fanns det många elever som skolan identifierat hade upprepad eller längre frånvaro, och vars frånvaro skulle behöva utredas, men där skolan inte hade gjort några sådana utredningar. Skolinspektionen krävde därför att huvudmannen såg till att utredningar som kunde klargöra orsakerna till frånvaron genomfördes för elever som bedömts ha upprepad eller omfattande frånvaro.

Huvudmannen har den 20 december 2023 kommit in med en redovisning av åtgärder. I redovisningen anges ett fåtal äldre utredningar som genomförts, men ingen genomförd utredning efter februari 2023. Under Skolinspektionens uppföljningsbesök vid skolan bekräftas att skolan inte genomfört några utredningar för elever med hög och återkommande frånvaro. Lärarna berättar under intervju att de, i likhet med vad som framkom under Skolinspektionens tillsyn, gör så kallade handlingsplaner för de elever som har mer än 10 procents frånvaro. I detta arbete pratar lärarna med eleverna och vårdnadshavarna och tar bland annat fram en plan för att närvaron ska öka. I många fall bedömer de dock att elevhälsan behöver göra mer omfattande utredningar av orsakerna bakom elevernas höga frånvaro. Elevhälsan berättar under intervju att det åtminstone är över 100 elever med hög frånvaro som elevhälsan noterat att de behöver utreda. Detta har dock inte gjorts än utan ärenden har bara fördelats till elevhälsopersonal, vilket inneburit att de två kuratorerna fått 40 ärenden var att utreda och psykologen fått 50 ärenden. Enligt elevhälsans representanter har detta gjorts kort tid innan Skolinspektionens uppföljningsbesök vid skolan. En del utredningar har påbörjats men inga har färdigställts. I intervjuer med elevhälsan och skolledningen framkommer att orsaken till att dessa utredningar inte genomförts är det faktum att det är ett mycket stort antal elever som har behov av såväl utredningar av särskilt stöd som frånvaro och elevhälsans resurser har inte räckt till för att möta dessa behov. Exempelvis uppger elevhälsans representanter att de har tid att arbeta med cirka två utredningar åt gången och då tar det långt att hinna gå igenom samtliga elevärenden. Under höstterminen 2023 har Gårdstensskolan fått visst stöd från en specialpedagog inom huvudmannens organisation, men detta stöd har inte handlat om att få hjälp med att genomföra frånvaroutredningar utan har huvudsakligen varit rådgivande, uppger elevhälsan.

Rektorn säger att hon bedömer att skolan har ett stort arbete att göra med utredningar av elevers frånvaro, såväl som av särskilt stöd, men att detta arbete åtminstone har påbörjats. Hon bedömer även att förutsättningarna för arbetet ser

bättre ut nu än under tidigare läsår. Detta då skolan i dagsläget, till skillnad från perioder under tidigare läsår, har tillgång till specialpedagog på både mellan- och högstadiet.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (7 kap. 19 a § skollagen). Av förarbetena till skollagen framgår att arbetet med att upptäcka och agera tidigt för att motverka frånvaro hos elever är en av de mest grundläggande åtgärderna som skolan och samhället kan vidta för att fånga upp elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och gå miste om den utbildning som de har rätt till. Vidare framgår att fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron och att kartläggningen utgör ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Det anges också att det är av största vikt att resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. Det förutsätts i förarbetena att frånvaroutredningen och arbetet med frånvaron dokumenteras (prop. 2017/18:182 s. 56, 60 och 62).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att tidigare konstaterad brist kvarstår i sin helhet och att huvudmannen därmed inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa bristen. Detta då huvudmannen inte sett till att utredningar av orsaker bakom upprepad och längre frånvaro genomförts för berörda elever. Rektorn behöver således alltså vidta åtgärder så att dessa elevers frånvaro utreds och att utredningarna görs i samråd med elevhälsan. Skolinspektionen vill betona att ytterst ansvarig för att så sker är huvudmannen. Göteborgs kommun behöver därför se till att rektorn och elevhälsa ges tillräckliga förutsättningar för att kunna genomföra nämnda insatser.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Göteborgs kommuns verksamhet vid Gårdstensskolan 4-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller arbetet med särskilt stöd. Det finns därför skäl att förelägga Göteborgs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Förebyggande arbete för trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I Skolinspektionens tillsyn framkom att skolan i vissa delar bedrev ett förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa förutsättningar för en trygg miljö och en god studiero, men att det samtidigt fanns brister i andra delar av detta arbete. Det fanns ordningsregler på skolan men det saknades ett gemensamt förhållningssätt bland personal kring hur de skulle tillämpas. Detta fick bland annat till följd att elever använde mobiltelefoner för annat än skolarbete under vissa lektioner. I tillsynen framkom att skolan hade rutiner för att anmäla situationer när elever blivit utsatta för kränkande behandling och att många sådana anmälningar gjordes. Dock framkom det också att många situationer inte anmälades. Vidare kom det fram att eleverna endast i begränsad omfattning involverats i arbetet med att ta fram skolans plan mot kränkande behandling.

I redovisningen av åtgärder skriver huvudmannen att elever och personal utvärderade och reviderade ordningsreglerna under oktober 2023 och att skolans regler för användning av mobiltelefoner även diskuterades vid det tillfället. Därefter ska lärarna fortsätta att diskutera ordningsreglerna med eleverna under klassråden och i januari 2024 kommer skolledningen att fortsätta diskussionen med personalen om vikten av att de gemensamma ordningsreglerna följs, uppger huvudmannen.

Huvudmannen beskriver vidare att alla elever under höstterminen 2023 fått besvara en enkät med frågor om trygghet och trivsel, vilken sedan ska ligga till grund för framtagandet av åtgärder i nästkommande plan mot kränkande behandling. Under vårterminen 2024 ska uppföljning göras tillsammans med elever i klassråd och elevråd angående vilka effekter åtgärderna i planen får. Dessutom har personal från grundskoleförvaltningens enhet för Utredning och juridik föreläst för personalen på Gårdstensskolan om vilket ansvar som enligt skollagen ligger på dem att motverka kränkande behandling av elever och anmäla situationer när elever upplever att de blivit utsatta för sådan behandling. Vid detta tillfälle fick personalen också möjlighet att i smågrupper diskutera detta tema och tillvägagångssättet i arbetet. Därtill uppger huvudmannen att det under perioden 4 maj 2023 till 6 december 2023 skickats 142 anmälningar från skolan till huvudmannen.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § första och andra stycket skollagen). Av förarbeten framgår att ett förebyggande arbete bland annat kan innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland persona-

len. Genom ett väl utvecklat arbete med ordningsregler där elever och skolans personal samverkar kan en samsyn nås om gemensamma förhållningssätt, vilket även är kopplat till de normer och värden som ska präglade skolmiljön. På så sätt kan arbetet med ordningsreglerna även bidra till det övergripande värdegrundsarbetet. Elevernas förståelse för vilka förväntningar som finns på dem kan öka och riskerna för att ordningsreglerna inte följs minska när arbetet med att ta fram ordningsreglerna ingår som en del i det förebyggande arbetet på skolan. Genom arbetet med ordningsreglerna kan dessutom en skolgemensam hållning kring exempelvis hur man ska agera när värdegrunden eller ordningsreglerna bryts utvecklas vilket kan bidra till att personalen blir trygga i sina befogenheter att agera. Förankrade ordningsregler kan även ge stöd i arbetet mot kränkande behandling (prop. 2021/22:160 s. 91 och 229).

Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen).

Vid undervisning får endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma som 1. sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller 2. utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap. Om det finns särskilda skäl får dock rektorn eller en lärare tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning även i andra fall än som avses i första stycket (5 kap. 4 a § skollagen).

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § första stycket skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten numera uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet är fattat av beslutsfattaren Ingrid Hesselén Brunius.

Utredaren Daniel Talje har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Tove Andersson medverkat.